

HRVATSKA RIEČ

PREDPLATA: Za ŠIBENIK I AUSTRO-UGARSKU sa dostavom u kuću
mjesečno K 1:25, godišnje K 15.— Za INOZEMSTVO K 23.—
Plativo I utužno u Šibeniku.

POJEDINI BROJ 10 PARA.

Izlazi u utorak, četvrtak i subotu

Telefon br. 31. — Čekovni račun 71.049

UPRAVA „Hrvatske Rieči“ nalazi se u „Hrvatskoj Tiskari“ — UREDNIČTVO
na obali br. 248. prizmno. — Tisak „Hrvatske Tiskare“ (Dr. Krstelj I drug)
Izdavatelj i odgovorni urednik **Dr. MARKO JURISLAV DOMINIS.**

OGLASI PO CIENIKU.

God. X.

SIBENIK, četvrtak 12. ožujka 1914.

Broj 914

Jedan upit na konfidente c. k. namjestništva i auličkih biskupa.

Njeki dan je Dr. M. Starčević napadao u saboru legionarše, konfidente itd. Između ostalih napao je i Stadlerovštinu radi **bečkog offera** prihvaćenog na jednoj konferenciji god. 1910 u Zagrebu.

Na te napadaje odgovara sada biskup Stadler preko svoga tajnika Cankara, koji je dotični napadaj na Starčevića popisao.

On pripovijeda između ostaloga slijedeće:

Bilo je to drugom polovicom siječnja god. 1910. Preuzvišeni gosp. nadbiskup dr. Stadler morao je da putuje u Beč, radi konvertiranja diecezanskih dugova. Zamoljen navratio se u Zagreb, da posjeti preuzv. g. nadbiskupa Posilovića, a pratio ga je upravitelj diecezanskih dobara, naš odlični pjesnik g. Nikola Ostojić. Neki zagrebački pravaši došli su na ideju, da bi mogao preuzv. g. nadbiskup tom prigodom što god koristiti hrvatskoj stvari. Ne znam a ni nadbiskup se više ne sjeća, tko mu je prvi najavio, da bi htjela neka pravaška gospoda s njim razgovarati. Nu fakat je taj, da su ga na 22. siječnja posjetili u nadbiskupskom dvoru ova gg.: dr. Kršnjavi, dr. A. Horvat, prof. dr. Milobar, prof. dr. Bošnjak, dr. Lončarić, pl. Hrvoj — čini se — nitko više. Osim g. nadbiskupa bio je kroz neko vrijeme prisutan također g. N. Ostojić. Govorilo se o tom, ne bi li g. nadbiskup, ako *doge u doticaj sa visokim krugovima u Beču*, zainteresirao te krugove za hrvatsko pitanje. Ovo nadbiskupu Stadleru nije trebalo niti spominjati niti preporučivati.

Preuzv. g. nadbiskup izjavio se dakle na spomenutoj „konferenciji“ pripravnim, da će učiniti sve, što bi u tadanjim okolnostima po njegovu mnijenju bilo oportuno. I tada je pala riječ i o tome, ne bi li bilo uputno, da se predloži mjerodavnim faktorima, da se riješenje hrvatskoga pitanja povjeri u ruke pravašima i da se u tu svrhu pozovu pravaši na vladu. Neke gospoda, što su pri tom razgovoru sudjelovali, čini se dr. Lončarić i pl. Hrvoj, nijesu vjerovali u mogućnost takova riješenja. A preuzv. g. nadbiskup bio je toga mnijenja, da bi pravaši smjeli na vladu samo uz takve garancije, uz koje će se moći provesti bitni zahtjevi pravaškoga programa. On je u svome idealnome shvaćanju sastavio neki program, što ga je slijedećeg dana predao jednom od spomenute gospode. Taj program, što sadržaje uvjete, uz koje bi pravaši mogli prihvatiti vladu u Hrvatskoj, imam u originalu u ruci, pa ću ga eto ovdje iznijeti.

Eto toga programa:
„Najviši faktori morali bi dati slijedeće garancije:

1. da će se odmah inaugurirati u Bosni politika u prilog Hrvata;
2. da će se u Hrvatskoj promijeniti izborni red tako, da će biti samo 15 srpskih kotara;
3. da će se u Ugarskoj provesti opće izborno pravo;
4. da će se u dogledno vrijeme Bosna-Hercegovina, Dalmacija i Rijeka pripojiti Hrvatskoj, koja će biti ravnopravna Ugarskoj;
5. da će se sa višeg mjesta poduprijeti hrv. vladu u njezinim težnjama prema magjarskoj vladi;
6. da će se u slučaju neuspjeha u pregovorima megju regnikolarnim deputacijama proglasiti neovisnost Hrvatske od kraljevine Ugarske, ili da će se bar proglasiti pripojenje Bosne i Hercegovine Hrvatskoj.

Uz ove garancije preuzele bi sve tri pravaške frakcije vladu u Hrvatskoj. Ban bi se obvezao, da će raditi u smislu narodne hrv. vlade.

Nova hrvatska vlada imala bi:

1. da se iz sredine sabora izašalje regnikolarnu deputaciju, koja će sa magjarskom regn. deputacijom urediti državne odnose između Hrvatske i Ugarske;
2. da moralno i do potrebe materijalno podupire Hrvate u Bosni i Hercegovini;
3. da uz zalogje jednog većeg novčanog poduzeća oživotvori u Bosni veliku hipotekarnu banku, koja će odkupljivati katoličke kmetove i kupovati zemljišta, da ih onda naseli Hrvatima iz Dalmacije, Like, Primorja, Amerike itd.

Regnikolarna deputacija mora zahtijevati:

1. da bana bira sabor, a potvrđuje kralj;
2. da hrvatske biskupe biraju biskupi sami od domaćeg svećenstva, kralju predlože tri osobe, a ovaj imenuje po volji;
3. da se ukinu zakoni, što omogućuju osnivanje magjarskih i u opće tugjinskih škola;
5. da željeznice na hrvatskom teritoriju pređu u vlasništvo kraljevine Hrvatske;
4. da se urede hrvatske financije;
6. da se pogledom na Bosnu i Hercegovinu provede cetinski ugovor od 1527. i da se na te pokrajine protegne hrvatska pragmatička sankcija od 1712.
7. da se izdašna subvencionira jedno čisto hrvatsko parobrodarsko poduzeće na našem moru. (Zagreb, 23. I. 1910.)

Nadbiskup Stadler bio je u Beču i ostao ondje oko nedjelju dana. Nadbiskup je iz Beča po g. Ostojiću pisao presvj. g. dru. Kršnjavom, i ovo je pismo glasilo:

Presvijetli gospodine!
Po nalogu preuzv. g. nadbiskupa dra. Stadlera pišem Vam ovo pismo.

„U Beču smo ponajprije sondirali teren, i to na raznim stranama, te smo došli do osvjedočenja, da se na mjerodavnom mjestu nikako ne bi htjele pružiti hrvatskom narodu one garancije, koje bi nam bile potrebite za oživotvorenje bar dobrog dijela naših težnja. Zbog toga je preuzv. g. nadbiskup odustao od svake daljnje ingerencije, bojeći se da ne bi i nehotice bio povodom stradanju Starčevićih načela, dotično programa od 1894., koji mora da ostane podlogom našeg rada ako ne ćemo da izgubimo ljubav i povjerenje naroda.“

Zar ne da je ova pripovijest gosp. Msgr. K. Cankara veoma interesantna?

Gospoda su se nudila da dodju na vladu a za to im nije trebalo nego malo garancija, koje u sebi ništa ne vriede, ali koje im ipak nisu htjeli dati.

„Da su im ih slučajno dali, oni bi preuzeli vladu i putem regnikolarnih deputacija... sporazumjevali se Magjarima.“

Nu bili su odbiveni... od vlade i sada konfidenti mogu govoriti da su ipak bili za idealni program...“

Sastavljači „programa“ jamačno su držali, da javnost ne zna, šta su to regnikolarne deputacije, jer inače ne bi čak i pitanje škola slali pred te deputacije. Po tom programu, imaju garancije za sve, što mogu samo poželjeti: ujedinjenje, nezavisnost, ravnopravnost i t. d., ako dodje do sukoba sa Ugarskom; ali oni na to ne računaju, nego u sporazumu s Ugarskom hoće da rješavaju čak i takva pitanja, koja se ni danas Ugarske ništa ne tiču! A i inače brinu se više za sitnice: Imaju garancije za nezavisnost Hrvatske od Ugarske, a regnikolarne deputacije će, među glavnim zahtjevima, tražiti — subvenciju za jedno parobrodarsko društvo!

A što je najsmješnije, nigdje se niti kaže, niti nagovješćuje, ko bi dao i ko bi mogao dati garancije.

Kako da se razumije ovoliki... idealizam na konferenciji jezičko-frankovačkih državnika? Vrlo lako. Na konferenciji je bilo i ljudi, koji su, čini se, bili toliko naivni da vjeruju, da dolazak pravaša na vladu treba da znači i neko ostvarenje pravaškoga programa. Za te naivčine sastavljen je program sa zahtjevom o izvršenju Cetinskog ugovora od 1527. Oni bi, kao „upućeni“, tim „programom“ i „granacijama“ umirivati pristaše, ako bi se bunili.

Jedna jedina tačka programa bila b ostvarena: frankovci bi s Rauhom bili na vladu, i Hrvatska bi pored ostalih blagodati (znači: „Balkan“, „Jadran“, „Canadjan Pacific“ itd.) uživala i tu, da bi Srbi bili gonjeni.

A program stranke prava?

Naivna li pitanja! Konfidentima je do službe, do bezuvjetne službe i to je dosta, pa su pripravnici na sve radi službe i na to da ih njihovi gospodari neprestano nogam guraju.

Mnsg. K. Cankar je kao i biskup Stadler i danas drug legionarša i konfidentata. Biskup Stadler je za stalno u istom društvu u kojemu je i biskup Pappafava i ostali c. k. konfidenti.

Služba je barem ista u Zagrebu, u Sarajevu kao i u Zadru, Ljubljani, Šibeniku... To je sve jedno i te isto društvo.

Msgr. K. Cankar piše:

„Držim, da je nakon svega onoga, što se je odigralo prošloga tjedna u sjednici hrvatskoga sabora, cijeloj hrvatskoj javnosti jasno, da dr. Mile Starčević ne može biti više predmetom političke diskusije. Psihijatra može poslužiti kao vrlo interesantni fenomen, ali politički su računi s njim definitivno zaključeni. Poradi Starčevićeva imena moramo doduše žaliti, što je sinovac utemeljitelja stranke počinio taj harakiri i opoganio uspomenu svoga blagopokojnoga strica. Ali pomoći ne možemo. Tako je valjda htjela sudbina. Tješimo se, da je bilo i u drugih naroda velikih ljudi, kojih je rodbina svršavala u tamnicama i ludnicama.“

I sada postavljamo konfidentima c. k. namjestništva i auličkih biskupa jedno pitanje: S kim su danas oni! jeli su još sa Dr. M. Starčevićem ili su sa Stadlerom, Horvatom itd.?

Mi znamo i tvrdimo da su oni konfidenti, ali bi htjeli barem imati uživanje da vidimo crno na bielomu, gdje nam poručuju, da oni nisu sa Stadlerom, Horvatom, nego sa... Dr. M. Starčevićem...“

Ta gdje bi oni izdali svoju misiju, kad još nisu izvršili što moraju?

Oni nisu sa Stadlerom... Biskup Pappafava nije... s biskupom.

Još o konfidentima...

Česi imaju svoje narodno vijeće, sastavljeno od predstavnika svih narodnih stranaka. I to narodno vijeće je proučilo dokumente koji su mu bili podastri od „Narodnih Listov“, koji su Dr. K. Svihu, pročelnika kluba narodne socijalne stranke inače c. k. sudca i zastupnika na carevinskom vijeću, obtužili, da je konfident c. k. policije, da je primio za to novca itd.

Ova obtužba je bila sa više strana proglašena netemeljitom. Dr. Svihu se kleo da je nevin. Ministar predsjednik Stürgelj šutio i napokon kazao, da on za to ništa ne zna, nego da bi valjda za to mogao znati ministar unutarnjih posala.

Ministar nutrnjih posala pak je izjavio českim zastupnicima, da je to posao c. k. Namjestništva, koje da te poste rukovodi.

C. K. Namjestništvo je šutilo i krilo se za uredovnom tajnom, koje vlada i ima vladati u poslu dispozicionog fonda. Nego ako su c. k. ljudi šutili, nije smjelo ni moglo šutiti javno mnjenje česko. Narodno vijeće je kako rečeno proučilo odnosne dokumente i proglasilo, da je Dr. K. Svihu, c. k. sudac i zastupnik, u istinu bio unajmljen od vlade preko c. k. Namjestništva, da bude konfident,

špijun, denuncijant, te dobilo uvjerenje da je kriv, pa je uzelo na znanje da mu je stranka oduzela mandat.

Dr. Svihu je osuđen. On je odputovao iz Česke a ujedno je tražio i mirovinu kao sudac. Kaže se da je Dr. Svihu doputovao u Dalmaciju...“

Dakle više je nego dokazano da vlada zna tražiti i naći svojih konfidentata među... radikalnim strankam. Po izjavi ministra predsjednika ona troši iz dispozicionog fonda za zastupnika, za izbore, za novine...“

Po izjavi ministra unutarnjih posala taj posao vlada za pojedine pokrajine povjerava c. k. namjestništvu, kako je eto slučaj u Českoj.

Po izjavom českih listova konfidenti su se tražili osobito za vrijeme balkanskog rata god. 1912.—1913.

I sada kada znamo da je c. k. vlada uspjela u Galiciji, da je uspjela u Českoj, zar da ne zaključimo da je uspjela i u Dalmaciji? U Bosni i u Banovini?

Jest mi to moramo zaključiti iz ovih uzroka: 1.) naše su zemlji na granici, ondje gdje se imalo voditi rat i gdje se o davna traži „nepouzdana“ i „veleizdajnik.“

2.) U nas je bilo razbito jedinstvo stranke prava, u nas je bio uništen pakt koalicije sa strankom prava.

3.) U nas je bila ubijena sloga svih narodnih stranaka, uništen zanos, jedinstvo mišljenja u narodu.

4.) U nas je uskrsnulo bez uzroka aulično katoličanstvo i interesi monarhije.

5.) Bile su poduzete mjere da se kazni brutovnike i nepouzdana.

6.) U nas napokon ima konfidentata koji su u upravama tobože radikalnih stranaka a uvijek su u doticaju sa c. k. namjestništvom i c. k. poglavarstvom.

7.) Čašt, ponos, ugled službene stranke je u rukam c. k. Namjestništva.

8.) Konfidenti koji su uprav živili od žrtava svojih stranačkih drugova, sada imadu novaca na stotine tisuća.

Mi možemo matematički zaključiti da u Dalmaciji imade konfidentata o kojima je naš list već odavna pisao.

Ti konfidenti su se izpoljili u Dalmaciji kao konfidenti god. 1912 i god. 1913, kao u Českoj.

Nijedna stvar nije bez uzroka, pa one pojave koje smo proživili i proživljujemo nisu nego radnja podmukla, špijunska, plaćena, plod c. k. konfidentstva, pače možemo ustvrditi da je to plaćeno, subvencionirano, nagradjeno konfidentstvo više nego dokazano.

Cielji Zadar zna koji su to konfidenti koji su bez prestanka na c. k. Namjestništvu... To zna uprava stranke prava i konfidentstvu se prilagodjiva.

Do kada će to trajati?

Ne znamo. Ali ako je Dr. K. Svihu inače c. k. sudac i bivši zastupnik došao u Dalmaciju, on može kako stvari danas stoje, još doći i u upravu službene stranke prava... Našao bi on tamo dobrih drugova.

Asanacija općinskih financija uporedo sa uredbom općina.

Čitajući danas članak „Za asanaciju opć. financija“ zamislio sam se, jer kod nas sve dobre ideje idju brzo u zaborav. Što članak, u br. 912 dneva 7 tek. predlaže, to sam ja već g. 1905, kao upravitelj Omiške Općine, dogovorno svojim sudrugom g. Dragoni bio predložio Vis. Zem. Odboru pismenim izvješćem, kojega, žalim, da radi delikatnosti, ne mogu u cjelini, da navedem, već ću Vam iz njega direktno i indirektno izažeti nekoliko resolucija u tiesnom odnosu sa ždjenom uredbom općina, što mogu da zanimaju sve općine bez razlike stranaka.

Dopustite mi malo razmatranja, pak ću preći odmah na stvar.

Pripomoci iz oskudične zaklade? Blaženih doba kad ih nije bilo! To su one stupice i zamčice — što su nekim načel-

nicim zamotavale moždanima pod srebrenastim vlasima, nikada i za ničim okaljanim. Vitez P. Tripalo u Sinju, ja u Omišu, istodobno smo ih odbili. —

Uostalom te mrvice — sporadično drobljene ovo zadnjih godina, — ue smatram nikakvom blagodatju po općine — već smetnjom, bezposlicom i zamčicom, da ljudi traže vjetra po tišini. Dok starešine na općinama ostaju Vladi obvezani te za pomoći, dotle zaboravljaju, da su pri pomniji, kako će brže i zgodnije uložiti te novce iz milosti, zapostavili jaču svotu, svoju vlastitu zalihu, kovojačke nadnice, koje su u nas svakoj općini na pomoći. — I onda šta se dobilo? Ako nije tamnica i zlo ime — je šaka vjetra. Onamo kojekako srubatio, sirotinja se ne pomogla, a amo što si bio dužan ne uložio — i vladine ljude ostavio u arajanju: Taj narod treba da sluša, da muči, jer o mojoj milostinji žive!

Milostinja! A ne promišlja se, da ona nije ni kamata općinama, što ove u povjerenom djelokrugu troše.

Neka vlada za to ne zamamljuje mrvicama iz oskudične zaklade, nek pusti općine same sebi, neka ih tim svoticam ne podužuje, nek ih ne sprječava u njihovom radu, nek vrši svoje svete dužnosti izvadajući samo javne radnje, što je od vijeka još čekaju.

Po taj način bi uredila državne puteve, dakako i tu slano potrošila, narodu tim pružila privrede, a općine bar stavila u mogućnost, da pri tudjim poslovima, ne zaboravljaju svoje, da se kartušinama ne duše, i da uredno vrše poslove i vlastitoga i prenesenog djelokruga.

Pripomoci? nikako! oštete povjerenene poslove. U početku svakoj općini najmanje po 50 kr. na svako 100 duša, a kasnije i više, kad se zaklada pomože. — Ta, za svu Dalmaciju ne bi se trošilo već 300.000 kr. na godinu! Vrlo malo, ako se promisli, da je u svakom poslu pri općinama svjedj teži kraj.

Zemaljskoj Vladi, koja onda nije bila prikladno tlo za moderne ideje, bile su podastre slijedeće resolucije sa živom preporukom na otčinska razmatranja i uvaženja:

1. Da Zemaljski Odbor bude nepredobitna kula općinske autonomije;
2. Omissis;
3. Da preuzme akciju o uređenju općina zgodnim pismenim naputkom, umještajem vrijednih i radišnijih činovnika i uniformiranjem općinske službe;
4. Da sabiranjem podataka, pripremom zgodna materijala, obdržavanjem skupština, izdavanjem „Općinskog Glasnoše“, traženjem primjerenih vrela, upućuje općine k pravoj svrsi;
5. Da pregne, preko ostalih uplivnih osoba, da se Država stane baviti izradnjom općila, da ne dijeli potpore iz oskudične zaklade, da zakoniti općinam odštetu za poslove prenešenoga djelokruga svakoj od njih najmanje 50 kr. na 100 duša;
6. Da se zauzme kod nadležnoga mjesta, neka sudovi ne daju važnosti anonimnim denuncijama, neka se slučajne istrage proti općinama, vode po vještom osoblju, sa svom obzirnošću, uklanjajući preventivna oštra sredstva — a po mogućnosti, da se prije svega pozove intervencija Zem. Odbora, kojem su najbolje na dohvat i računi i odnosne politike dotične općine;
7. Da isposluje neka Vladi u naručivanju kakova posla općinam, izričito navedu na kojem se zakonskom propisu njihova odnošna tražbina temelji;
8. Da izazove, da se političke Vladi ne pačaju u vlastiti djelokrugi općina ni onda, kad su kod ovih namješteni c. k. komesari;
9. Da političke vlasti upotrebljaju pomimovnice, ostavštine apsolutičke dobe, u najskrajnim granicama svoga poslovanja, osobito da se spomenu, da te primornice upućuju seoskom predstavnistvu, a ne općinskoj upravi — ovom jedino znanja radi — da same te iznose rasporedjuju i pobiraju upravec od dužnih seljana;

10. Da političke vlasti uopće svoje vjeršije utjerivaju na svoju ruku, preko svojih organa, a ne preko općinskih uprava, koje se nijesu voljne verati o tudja nosila, ni s narodom se miraziti, imajući one i prećih radnja;

11. Da Zemaljski Odbor poradi kod političke Vlasti, neka svaki grabež općinske muže bude kažnjen, barem kako je to jedno bivalo, globom i naredbom, da prihvaćeno zemljište bude postavljeno u prvnašnje stanje, s razloga, što dotičnik nije imao dopusta za promjenu kulture na tom zemljištu;

12. Da općine stupe u zajednicu novčanin doprinosima i moralnom potporom prema stanju, u poslu diobe obradljivih opć. zemalja, usredotočujući svoj rad kod za to postojećega namjesništvenog odsjeka, i time izmedj sebe uklone veliki kamen smutnje;

13. Da iste općine, istim načinom i sredstvima, izpriproste se najvećega biča — spora o mejašnim granicama, koje njeka sela dovede do krvi i do materijalog rasula;

14. Da se Zemaljski Odbor u dogovoru s općinama zauzme o izmjeni izbornoga pravilnika, najskoli, što se tiče uknača permanentnih izbornih listina, koje općine, osobito veće, nagone na silni trošak i dangubu;

15. Da se doprinosi općina za uređenje bujica, te najblagoslovljenije rabote, predujmaju iz oskudične zaklade;

16. Da se sa strane zvanih čimbenika dodje po mogućnosti općinama u susret izdašnjom pripomoći u poslu odgoja šuma;

17. Da se bolje udjelotvoruje zakon o gradjevinam za pribavu vode;

18. Da se zauzme, ebi se zasnovala jedna banka pod imenom — „Banka dalmatinskih Općina gdje bi ove spremale svoje prištedke, i do potrebe, pri novčanoj pretglici i za kratke rokove, primale novca u zajam, imajući glavnom svrhom, kako bi se stvorila zaklada za plaće opć. načelnicima;

19. Da financijalna Vlast uvoz žita prosta od carine — u novca opredijeli općinam za siromake onoliko, koliko je dozle običajna bila oprosta carine pojedinim općinama dozvoljavati;

20. Da općinama ex offo budu povraćeni učionski doprinosi, koje nisu bile dužne isplatiti;

21. Da općine u Dalmaciji, kao institucije, biraju u sabor, pa u carevinsko vijeće dotični broj svojih zastupnika;

22. Da za neka od ovih pitanja, koja bi se Zem. Odboru svidjela, preudešena i zgodno uobličena s nadodatkom drugih, što su bolje na dohvatu a zasijecaju u napredak naroda i uređenje općina, zasluša mnijenje ovih — pa udesi pravila ili zakonske osnove.

Svak će mi priznati, da su izvori općinskim dobitcima isti, kakvi su bili nazad 50 godina — a potrebe i zahtjevi, razvitkom vremena, zakonom — i sistemom postostručeni, ali kako se mogu asanirati definitivno financije, ako se općine ne urede? Po moje mnijenju asaniranje financija i uređenje općina tijesno su skupčani, pa jedno bez drugog, nije uspješno provedivo.

Jedino kad se sve postepeno izvede, što sam naveo, prestat će vika i galama na općine; bit će reda, rada, novaca i mira.

P. Monti.

u Drač. Sudeći po poluslužbenim novinama tamošnje ga je pučanstvo dočekalo s oduševljenjem. Esad-paša je Vilim I. kod svoga dolaska predao generalsku uniformu, imenovavši ga tako generalom. Tek pitanje je, dokle će Esad-paša s time biti zadovoljan, i kako se dugo ne će priključiti k nezadovoljnicima sa sadanjim stanjem u zemlji. A tih nezadovoljnika ima medju arnautskim odličnicima. Upalo je u oči, da se u Trstu već više dana zadržava čitav niz arnautskih odličnika, no oni nijesu prisustvovali dočeku Vilima I., kad je, na putu u Drač, došao u Trst. Ovi su odličnici ostali u Trstu i kad je novi arnautski vladar dolazio u Drač. To je vrlo simptomatično. Medju ovim Arnautima, koji demonstriraju, nalaze se: princ Gika, Prek Bib Doda, vodja Miridita, general Fasil paša Toplani, Nuzel bej Vrioni, jedan od najbogatijih stanovnika Berata.

— Dne 7. ov. mj. u podne izvršena je blokada Santi Quarante, male luke na južnom rtu Albanije. Blokadu provodi grčka mornarica u opsegu od tri milje. Grčka je vlada, kako smo to već neki dan javili medju telegramima, proglasila ovu blokadu zato, jer su epirski insurgenti svrgnuli grčke oblasti i spriječili im svaku vezu s materom zemljom. Blokada se ove obale odnosi na brodove svih naroda. Svrha je ovaj blokadi, da izolira ustaše u Epiru, pa da se tako ustanak s vlada. Kako se vidi, ovdje Grčka radi po intencijama vevlasti.

Krvavi sukobi na austro-crnogorskoj granici.

Na 9. t. mj. došlo je kod Sjenokosa blizu Metalke u okružju Lim do krvavog sukoba izmedju jednog austrijskog vojnog odjela i crnogorskih progrančnih straža. Po službenim vijestima austrijskim, zabranio je crnogorski časnik Austrijancima, da stupe u Sjenokosu, koja neosporno pripada Austriji. Austrijski odjel bio je time prisiljen, da dotično mjesto zauzme oružjem, pri čemu je više Crnogoraca ostalo mrtvih.

Crnogorske vijest glase: Bosanski kotarski nadstojnik iz Čajnice došao je u Metalke i zahtjevao da crnogorske straže isprazne Sjenokos, jer da je to austrijsko. Crnogorski oficir nije to htio, budući da je Sjenokos crnogorski. Kotarski nadstojnik se je tada povratio na austrijsko tlo, a odma za tim je jedan austrijski odjel napao na crnogorske straže. Crnogorci su izgubili dva mrtva i četiri teško ranjena. Crnogorska vlada je uložila kod austrijske protest. U skupštini je o događaju predana interpelacija. Uzrujanost na Cetinju je ogromna.

Kriza u Austriji.

Ministar predsjednik bio je primljen od cara u dvosatnu audijenciju, te ga je izvjestio o političkom i parlamentarnom položaju. Primio je sve punomoći za slučaj da bi opstrukcija potrajala. Zasadalo je i ministarsko vijeće, na kojem je bilo ustanovljeno da politički položaj ne obećava nikakve promjene na bolje. Ministarsko vijeće zaključilo je, ako ne prestane u četvrtak opstrukcija, da zatvori parlament. Kontingent rekruta, zajam i bosanske željeznice bit će provedene pomoću paragrafa 14. Parlament bi se tada opet sastao tek u jeseni, odnosno bi bio raspušten.

Narodno vijeće nalazi zast. Svihu krivim.

Češko narodno vijeće držalo je sjednicu, te se je iz dokaznog materijala, predloženog od „Narodnih Listy“ osvjedočilo o krivnji zast. Svihe. Narodno vijeće izdalo je u večer izjašnjenje, u kojem kaže da ono prima izjavu narodno-socijalne stranke, po kojoj Sviha polaže svoj mandat, na znanje kao zadovoljštinu.

Odjek trščanskih događaja.

U Zagrebu je nacionalistička omladina obdržala javnu skupštinu. Prisustvovala su dve frakcije djaštva. Primljene su dvije oštre rezolucije proti talijanskim napadajima na Revoltelli i za reciprocitet. Hrvatima u Trst poslan je brzopjavni pozdrav. Izabran je odbor za sakupljanje milodara za hrv. školu u Trstu. Ogromne mase zatim su pošle ulicama i manifestirale jugoslavenskom Trstu. Razbijena je tabla na talijanskom konzulatu. Policija je sabljama navalila i nastojala rastjerati mnoštvo. Nekoliko djaka je bilo uapšeno, ali su na intervenciju opet pušteni.

Naši djaci u Trstu nastavili su pohadjati „Revoltellu“, pošto im Talijani poštenom riječju zajamčiše, da se slični napadi više neće dogoditi. Uporaba našeg jezika bezuvjetno priznata.

Parlamentarna kriza.

Prekojučer su konferirali vodje njemačkih stranaka sa ministrom predsjedni-

kom. Sa opstrukcionistima je vlada otklonila svako pregovaranje. Parlament će biti najprije odgovđen, a po zaključenju delegacija možda i raspušten. Odluka će pasti svakako tek polovinom dojuče sedmice.

Sviha na Braču! — Tvrdi da je nevin.

Zast. Sviha je na 10. o. mj. u večer otputovao za Trst, odakle je otišao, kažu na otok Brač. Tvrdi da je potpuno nevin, što će već i dokazati.

Izbori u Bugarskoj.

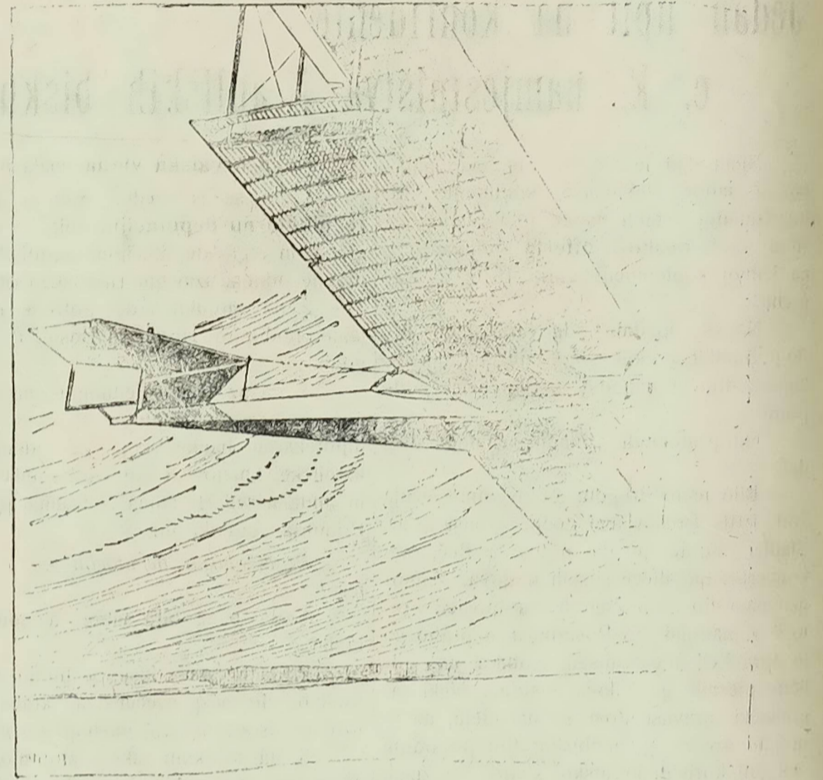
Konačni rezultat izbora jest 126 vladinovaca, 51 agraraca, 26 demokrata, 18

socijalistica, 7 gešovaca, 3 danevljevca i 5 radikala. Opozicija ima 119 mandata. Vlada, da skrupa konačnu većinu nastoji privabiti u koaliciju agrarce.

Vlada u staroj Bugarskoj nije dobila niti jedan mandat više nego prošli put. Postigla je ipak nezatnu i za parlamentarno vladanje nedostatnu većinu, time što su u Traciji dogovorno sa Enver-bejom glasovali za nju Turci.

Vojne pripreme Njemačke.

U parlamentarnim krugovima se govori da se vlada priprema tražiti novih 500 milijona za naoružavanje artiljerije.

U zrakoplovu preko oceana.

Orville Wright namjerava upriličiti lijet preko Oceana, polazeći iz Amerike a pristanište imalo bi biti u Irskoj. Donašamo sliku zrakoplova za tu svrhu naročito sagradjenog.

Zimska zabava na Holandezkom dvoru.

Kraljica Vilhelmina je, kako je poznato, velika ljubiteljica sklizanja na ledu. Današnja slika prikazuje nam kraljicu sa kćeri od 4 1/2 godine na sklizalištu.

POLITIČKE VIESTI.

Češki frankovluk

mislimo, da je najzgodniji naziv za aferu, koja je danas predmetom diskusije u Češkoj i van njezinih granica. Tu ima toliko dodirnih točaka s našim frankovlukom, da mu to ime najbolje pristoji.

Organ dra. Švihe „Češke Slovo“ javlja, da je dr. Šviha položio sve časti u stranci i da svoju aferu prepušta jedino kompetentnom forumu, to jest sudu.

Parnica o tužbi dra. Švihe proti odgovornom uredniku „Nar. Listy“ bit će koncem ožujka ili početkom travnja, naravno pred porotom.

Tvrdi se, da mladočeška stranka imade teško kompromitirajućih dokumenata i o nekim drugim političarima. Istina je, da je vlada bila informirana o najpovjerljivijim pregovorima čeških zastupnika. Zato su neki zastupnici navodno izjavili, da ne će sudjelovati kod povjerljivih pregovora.

Sudac je iztražitelj već preslušao odgovornog urednika „Narodnih Listy“, koji je izkazao, da preuzima sam odgovornost za članke u svojem listu i da će nastupiti dokaz istine.

Odgoda hrvatskog sabora.

Sama adresna debata, čini se, da ne će dugo potrajati. Većina kao ni opozicija ne kanu postaviti mnogo govornika. Uopće se za cijelu adresnu debatu ne pokazuje

veliki interes. Drži se, da će adresna debata biti već ovoga tjedna dovršena, a onda će sabor riješiti neke manje predmete. Nato pak imala bi uslijediti odgoda sabora do 17. ov. mj.

Naknadni izbori u Hrvatskoj.

Pošto su zastupnici Peršić i dr. Šurmin položili svoje druge mandate, to su ostali ispražnjeni kotari Karlobag i Zagreb. Kako se pouzdano doznaje, odredila je vlada, da se u oba kotara raspišu izbori za 26. ov. mj.

Naoružavanje u Rusiji.

Berlinski konzervativni list „Kreutz Zeitung“ kaže, da su dementi o ruskoj mobilizaciji štono stižu sa petrogradske brzojavne agencije, vrlo lukavo sastavljeni, a ipak ti dementi glasove o djelomičnoj mobilizaciji više potvrđuju, nego li opovrgavaju. U istom smislu piše i centrumaški organ „Germania“

„Temps“ doznaje, da je ruska vlada odlučila podići mirovno stanje svoje vojske tako, da u tri godine povisuje kontingent svaki puta za 25.000, a onda je naknadno odobreno, da se osim toga povišenja provode trogodišnje povišenje od godišnjih 111.000. Prema tomu bi povišenje za 3 godine iznosilo u svemu 480.000 ljudi.

Sa Balkana.

— Napokon je novi arnautski vladar, Vilim I., dne 7. ov. mj. u 2 1/4 sata stigao

povači politička obhodnja uzkočračne obrtne željeznice, što ju želi sagraditi Šumsko dioničarsko društvo Moslavina-Popovača. Društvu je izdana ustmena gradjevna dozvola uz obdržanje postojećih propisa. Željeznička pruga imati će svoje ishodište u Slatinskom vrhu u Moslavačkoj planini, te će se priključiti na postaju lonjskopoljske željeznice Moslavina-Popovača u duljini od 12 km. Od točke šumska kuća do Kamenica izgradit će se ogranak pruge u duljini od skoro 2 km. za eksploataciju ondašnjih čuvenih granitnih kamenoloma. Ta željeznica imati će dvie lokomotive i park od 36 vagona. Kod šumskih radnja zaposleno je sada oko 200 domaćih radnika, odpočela je izgradnja pruge, kao što i podizanje mehančke pilane, koja će biti uređena po najmodernijem sustavu. Sve predradnje bit će dovršene za nekih dva mjeseca.

Nova hrvatska pjevačica.

Neki dan slavila je u Bjelovaru pravo slavije mlada hrvatska pjevačica gospojica Martina Blažeković, kćerka čestitoga zagrebačkoga gradjanina Gjura Blažekovića. Na poziv tamošnjeg pjevačkog društva, koje je priredilo tamo ovh dana svečani koncert, došla je onamo i odpjevala im partija iz raznih opera i opereta, te zadivila publiku svojim krepkim i umiljatim glasom a uza to neobično lijepom pojavom toliko, da odobravanju ne bijaše konca ni kraja. Prisutni stručnjaci prorekoše joj najsjajniju budućnost, što odista služi na čast i njezinoj vrsnoj učiteljici hrvatskoj umjetnici gdj. Miciki Freudenberg, koja će — kako čujemo sada sa svojom odličnom učenicom put Njemačke, da joj nadje doličan angažma. Koncertu su prisustvovali i roditelji mlade umjetnice, koji bijahu dionici i svjedoci njezina slavlja.

Sastanak političkog društva za Hrvate i Slovene u Istri.

Dne 5. o. mj. držao se u pazinskom „Narodnom Domu“ prvi sastanak društvenog vijeća „Političkoga društva za Hrvate i Slovene u Istri. Povala se opširna razprava o mnogim pitanjima političkoga života, a u prvom redu se razpravljalo glede skornih izbora za zemaljski sabor, te su jednoglasno stvoreni zaključci, koji za sada još nisu za javnost. Izabran je zatim novi

družveni odbor, sa starim predsjednikom, g. drom. Đinkom Trinajstićem na čelu.

Drugovi Jukićevi pušteni iz zatvora.

Mladi drugovi Luke Jukića, koji su bili osuđeni prigodom atentata na bivšeg komesara Cuvaja, i to Bubljić, Cesarec

Naidhart i Cvijić, iza kako su izvršili polovinu udarene im kazne, bili su pušteni na slobodu. U Ugarskoj vlada naime zakon, da t. zv. politički zločinci, ako se bezprikorno ponašaju u tamnici, mogu, iza kako izorše polovinu kazne, biti pušteni na slobodu.

ovaj naš vavod, da se u njem odgajaju i sliepici iz Dalmacije, da bar u gluhojoniemstvu, budemo ujedinjeni.

Za električnu prugu u Dubrovniku. Ministarstvo željeznica najavilo je dubrovačkoj općini svoje pristajanje da poduzme tehničke predradnje za električnu prugu od Pila do gradskog vodovoda.

Gradsko poljivanje obavljat će se ove godine mnogo bolje, jer je inicijativom g. opć. upravitelja odregjeno, da općina nabavi kod tvrdke Parsche i Weisse u Liesingu kod Beča automatska kola, koja će sadržavati 15 hl vode i bacat će je na 8 m. širine. Vozit će ih dva konja. Bit će privljeno naročito sisaljkom. Zapast će 3000 K.

Za fond „Hrvatske Rieči“. Darovao gosp. Dr. B. Štambuk K 10; Gosp. Josip Skelin iz Siritovaca da počasti uspomenu blagopokojnoga Ive Dulbića polaže u istu svrhu K 10.

Drvenu obalu kraj glavnog pristaništa dala je pomorska vlada ograditi na onom dijelu, koji se je survao u more. Tako duž naše trpične obale imamo dvije interesantne tačke: na jednoj drvena obala propada u more, na drugoj obala je pretvorena u morsko žalo, koje, da se ne sruši, poduprto je s morske strane nasipom. Stranci koji stišu parobrodima imaju da se čemu nadive i da na prvi utisak steku pojam, s kolikom li se brigom stara vlada za ovu važnu luku!

Kinematograf. Ovih večeri prikazivali su se u mjesnom kinematografu Manzonijski „Vjerenici“. Slike su izvršno uspjele koliko s tehničke strane, toliko sa strane interpretacije, po čemu i onako kroz popularno djelo velikog talijanskog romanopisca postaje još popularnijim. Njeki su prizori upravo remek-djelo kinematografsko, navlastito oni, što prikazuju učasne prizore za trajanja kuge u Milanu.

Sistem u Dalmaciji. „Dubrovnik“ donosi slučaj, koji se zbilo neki dan u Dubrovniku: „U 9 sati u več, 12 ih na broju što detektiva što fin. stražara, udjose u mjesnu zemaljsku bolnicu. Zabranise, da sestrice telefonuju upravitelju i uopće da telefon ne smije raditi dok su oni unutra. Zabranise da nitko ne smije ni ući ni izići iz bolnice kroz to vrijeme. Pa što su radili 2 sata u bolnici? Činili su premetačinu jednome svešteniku iz Srbije, koji se nalazi tu bolistan. Eto, to se kod nas događa. Slučaj nije jedini, nego se tako pomaze promet stranaca, kao ono i na Hvaru, gdje samo Srbijanci dolaze na oporavljenje i liječenje. Kod Arnauta koji su poplavili naše strane, ne čine se ni premetačine ni apšenja. Slučaj u bolnici dogodio se bez ikakve obznanjene njene uprave, pa čujemo, da se uprava obratila zbog ovog slučaja Zemaljskom Odboru u Zadru i da je protestovala kod mjesnog poglavarstva.“

PORUKE UREDNIŠTVA.

G dopisnik — Rogoznica. U onoj formi ne možemo iznijeti; nastojte izglatiti i napisat čitljivo i smislo, pa ćemo vidjeti. Srdačan pozdrav.

PRIVREDA I TRGOVINA.

Pitanje vina u budućem carinskom cijeniku. — Primamo i uvršćujemo: Split, 5. ožujka 1914. Izjava: Potpisani delegati Trgovačkih i Obrtničkih Komora i Udruženje trgovaca vinom za sjeđnicu 11. marta o. g. tehničkog odsjeka glede stavke: vino, — izjavljuju već sada, saslušavši svoje mandate, da su po što po to, apsolutno pozitivni ma kojem sniženju uvozarine vina posebice proti sniženju carine za vina za krizanje i slično. Dapače, sjegurmi da tumače indignaciju koja će nastati u pokrajini protiv pokušaja da se uvede nova klauzula na vino, koja bi bila ekonomičnih posljedica užasnijih od famozne klauzule glede talijanskog vina, — prosvjeduju najodlučnije proti svakom činu koji bi težio za tim da iznese na tapetu ovakovo pitanje, koje ne smi biti niti raspravljeno, jer se ne bi moglo dozvoliti da bude stavljena na dnevni red: *potpuna ekonomična propast Dalmacije!* — G. D. Illich, N. Petrić, P. Šimeta.

Sjećajte se Družbe SS. Ćirila i Metoda.

RAZNE VIESTI.

Ženitbena ponuda vojvodkinje Chevreuse. Tek nedavno bilo je govora o tome kako u Americi, a naročito u Chikagu sve više prevladava običaj, da djevojke i žene sebi same traže muževe i da ove prve stavljaju muškarcima ženitbene ponude. Takovih pojedinih slučajeva bilo je i prije, što najbolje dokazuje klasični primjer vojvodkinje Luynes, kasnije vojvodkinje Chevreuse, koja je svome drugome suprugu tako burno ponudila svoju ruku, da bi mogla poslužiti za uzor današnjim Amerikankama. Ona je doduše imala dovoljno razloga, da učini kraj svome udovicitvu, pa se već četiri mjeseca poslije smrti svoga prvog muža udala. O tome nam iznosi zanimljive podatke M. Batiffol u svom najnovijem djelu „Duchesse de Chevreuse“ (Paris, Hachette). Marija pl. Rohan, kći Hercule-a pl. Rohana, vojvode od Montbazona rođena u prosincu 1600. udala se u 17. godini za pl. Luynes, miljenika Ljudevita XIII. Par godina kasnije postao je Luynes vojvodom. Kao mlada gospodja postade Luynesova supruga vrhovnom dvorskom meštricom mlade kraljice Ane, koja ju je brzo zavoljela radi njene dražesti i veselosti. Ostalim članovima franceskog dvora, koji su bili vrlo strogih nazora, ta se veselost mlade vojvodkinje nije ni malo sviđjala. pa ju okriviše, da ona svojim ponašanjem prelazi granicu pristojnosti. Kralj, koji je takodjer dulje vremena bio očaran dražestima mlade gosdodje, počeo je sve više pokazivati svoju nesklonost prema njenom suprugu, pa ga ni malo nije razalostila ni njegova prerana smrt u prosincu 1621. Tad se dogodilo, da se kraljica pomoću vojvodkinje Luynes i još jedne dvorkinje upustila u neku ljubavnu pustolovinu, koja nije ostala bez posljedica. Usljed toga dignuta je vojvodkinja sa svoga mjesta. Vojvodkinja se međutim pokazala podpunno darslom toj pogibeljnoj situaciji. Ona je još za života svoga supruga flirtovala sa vojvodom Chevreuse, koji je na franceskom dvoru zauzinao posebno mjesto radi svog lotarinskog porijetla, radi sredstva sa Guise-ima i svojih bliskih odnošaja prema engleskom kraljevskom dvoru. Takav suprug mogao joj je pružiti garanciju, do kraljeva srdžba neće biti vječna, pa da će već iz obzira prema Guise-ima biti skloniji vojvodkinji. Vojvodkinja je brzo sve smislila i odaslala glasniku vojvodi Chevreuse, koji se s nekim prijateljima nalazio na nekom hodočašću, pa ga je pozvala, da postane njenim suprugom. On se posavjetova sa svojim drugovima, koji su ga odvrćali od braka sa vojvodkinjom i to poglavito radi kraljeve nemilosti prema njoj. Na to je vojvoda odbio njezinu ponudu no kad se vratio u Pariz, odmah ju je posjetio i tu je „nagrajsao“. Zavodljiva i lijepa vojvodkinja podpunno ga je osvojila, pa je sama napisala molbenicu na kralja za dozvolu vjenčanja. Vjenčanje je obavljeno još prije nego je stigla kraljeva dozvola i to 20. travnja 1622. Cijeli dvor se tome smijao i napokon je i kralj popustio. Nekoliko mjeseci kasnije bila je i Marija pl. Chevreuse opet uplivna prijateljica kraljice, te je započela svoju šaroliku igru političkih intrigua i ljubavnih pustolovina, koje učinise iz njezina života pravi roman, pun burnih i pustolovnih događaja i doživljaja.

Za gimnaziju u Beranima. Primili smo iz Crnogore proglas odbora mjesta Berana, za gradnju gimnazijalne zgrade. Proglas ističe kako su Berane za turske uprave najviše muka podnašale i orobljene bivala, pa su sada tako siromašne da sami nemogu zgradu graditi. Obračaju se na „cio naš narod bez razlike vjere“ da im pomogne. Proglas je potpisan od dr. Gavrla, mitropolita pećskog i drugih uglednih ličnosti.

KNJIŽEVNOST I PROSVJETA.

Zagrebačke „Narodne Novine“, čiji književni dio uređuje poznati i vriedni hrvatski pisac, dr. Nikola Andrić, donose viest, da će naš pjesnik Ilija Despot, izdati do koji dan novu zbirku svojih pjesama, pod naslovom „Na ugaru“. Prenosimo, što u kratko o toj novoj Despotovoj zbirci govori dr. Andrić: „Bit će u knjizi četrdesetak pjesama strastvenog erotičkog sadržaja. Daroviti pjesnik donio nam ih u rukopisu. da ih pročitamo i podpomognemo poziv na predplatu. Prije dvije godine izašli su njegovi „Drhtaji duše“, pa smo ih i mi, kao i druga javna glasila, s pohvalom preporučili. Nova zbirka pisana je s još većom snagom, rekli bismo: modernija je od prve, a budući da radi mahom o ljubavi, ne treba ovo izdanje posebno ni preporučivati, jer će samo sobom prodrieti u sve krugove, koji se znadu nasladjivati toplinom čuvstvene i jake lirске ljubavne pjesme.“

Mi ovo rado objavljujemo, tim više, što je g. Despot bio kod našeg lista neko vrijeme glavnim suradnikom, a i danas ga se još uvijek sjeća. Čekamo čim prije ovu novu Despotovu knjigu, da o njoj progovorimo obširno, a za sada je tolo preporučam. Knjizi je ciena K 1.40, a predplatnici neka se obrate na pjesnika. Adresa je: Ilica 47, Zagreb.

„Nade i čeznuća“ pjesme Nikole Ostojčića. Primili smo na prikaz ovu novu zbirku pjesama darovitog, čuvstvenog pjesnika. O njima ćemo posebno progovoriti u jednom podlistku. Danas ih preporučujemo našoj čitalačkoj publici.

JAVNA ZAHVALA.

Prigodom smrti nezaboravnog našeg sina odnosno muža

Ivana Mujana p. Mato

dužnost nam je najtoplije zahvaliti O. O. Franjevcim, koji su bili neumorno uz uglavak pokojnika i pokripli ga se Svetotajstvom umirajućih, zatim radničkom Društvu koje je potpomagalo kroz vrijeme dugotrajne bolesti i da što sjajne ispane sprovod prisustvovalo korporativno pod barjakom istog i odpratlilo odstanke milog našeg pokojnika na vječni počinak; napokon naša vječna harnost svim onim koji sa duplirim ili na bud koji način gledali ublažiti našu tešku tugu, od srca najtoplije njima zahvaljujemo i vječna naša harnost prama njima ostaje, a moliti ćemo Svevišnjega da jim obilno plati u njihovim željam.

Drniš, 8. ožujka 1914.

Ucvljeni

Manda Ud. Mujan, mater
Ana Ud. Mujan, supruga.

JAVNA ZAHVALA.

Prigodom nemile i nenadne smrti dobre i nezaboravne supruge

Anastazije

izrazuje ovime harnost i zahvalnost svima onima, koji su bud kojim načinom uznastojali, da ublaže moju bol, da počaste uspomenu mile pokojnice i da je doprate do vječnog počivališta.

Osobitu harnost i zahvalnost izrazujem ovim putem g. dr. Braunu, koji najvećom požrtvovnošću nastojao, da mi spasi milu pokojnicu, a dijete mi Katicu, teško bolesnu, svojim znanjem i nastojanjem riješio sigurne smrti. Još jednom vječita harnost i zahvalnost svima.

Šibenik, dne 14. ožujka 1914.

Ivan Burnać c. kr. nadgled tamnica
suprug i otac.

Traži se

Čedomir Juraga Ivanov iz Murtera, Dalmacija, koji je

u zadnje vrijeme boravio u Monongahelu U. S. A. Tko bi znao njegovu sadanje boravište, umoljava se da ga javi našem uredništvu.

40-50 kruna sedmično

može da zasluži svaki čovjek bez ikakvog kapitala i bez gubitka u svom zvanju.

Pobliže baviesti daje badava

Ignaz Althammer
Könighof a/d Elbe 616.

POVJESTNE CRTE

GRADA ŠIBENIKA I OKOLICE.

I. DIO:

Od naseljenja Hrvata do krunisanja kralja Kolomana K 1—

II. DIO:

Od krunisanja kralja Kolomana do predaje Šibenika mletačkoj republici K 1—

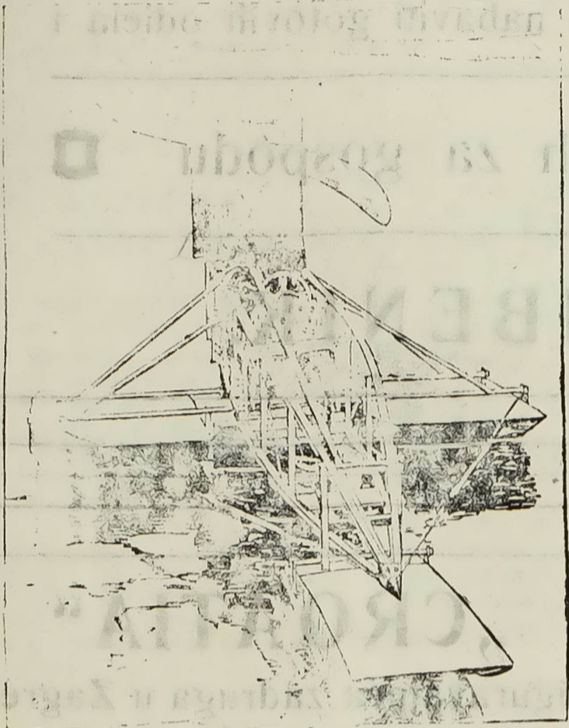
Nabavlja se u „HRVATSKOJ TISKARI“
(Dr. Krstelj i drug) — ŠIBENIK.

C. k. deminijalna uprava u Biogradu

imade još na prodaju

4 vag. ječma i 1 vag. zobi

Zanimnici neka se pravodobno prijave za dobavu iste.

Motorni čamac za polarnu ekspediciju.

Čamac podesan za uporabu koli u vodi toli na kopnu sastavio poznati proučavatelj polarnih krajeva Shackleton. Namjerava ga upotrebiti kod svojih iztraživanja, koje će u kratko vrijeme nastaviti, kao čamac i saone na motor.

IZ GRADA I POKRAJINE.

Došo Švabo u Šibenik. *) Primamo iz grada: Dugo je što su narodi shvatili, da je njihova snaga jedino u jedinstvu, pa eto: Magjari hoće na svu silu, da po magjare Hrvate, Srbe, Slovake i druge narodnosti, e vele, kad budu sami Magjari u Ugarskoj, tko će proti nama!

Tako narodi glade sebe ali Slavenima ne daj toga; da slože li se, teško nama!

Puče svijetom glas, da se najednom složili Srbi i Hrvati. Ajme braćo, zlo se piše! Srbini brat i Hrvat, vele, da su jedan narod!

Neki je, neki nije; e treba se uvjeriti na licu mjesta. I eto ti učenoga Švabe na put po Slavenskome jugu! Progie on mnogo zemalja, eto ti ga i u Dalmaciju, pa da bogme i u Šibenik. A taj ti Švabo znao hrvatski, srpski (jer, vele, nije isti jezik, kad nije isti narod), znao češki i ruski. Šeta Švabo po Poljani, pa sretne odebelog, niskog starčića.

„Dobar dan, gospodine, jesti li Vi iz Šibenika?“

„Dobar dan, jesam, jesam; nijesam Vam ja furešt.“

I naš starčić prestavi se Švabi, kao ekonom, ispriča mu, kako je, on na tome polju zaslužan, kako je napisao interesantnu raspravu: „Dva uzgojena prasca“, te u istoj utukao Nitzche-a, te da će mu veoma rado biti pri ruci.

I odoše u kavanu našega Koštana. Pita Švabo, imade li novina u Šibeniku. „E dakako, veli, ekonom, ima više njih, ali ne zaslužuju pažnje, tek jedino „Hrvatska Misao“, koja je izražaj snage, obrazovanosti: rodoljublja ogromne većine gragjanstva“, i pruži Švabi 3 ili 4 zadnja broja iste.

Prevrće Švabo i traži gradske novosti, a ekonom ga upućuje na uvodne članke.

„Oh, ne, gospodine, uvodne članke ne čitam, to su tek iscrpine naših novina; mene zanimaju samo gradske novosti.“

„Molim, molim, izvolite“ i zašutiše oba

Na jednom skoči Švabo, baci novine i zavije: „Živila Germanija, Srbi i Hrvati nijesu jedan narod!“ Kad je ekonom u znak protesta mučao, reče mu Švabo:

„Vjerujte Vi meni, Srbi i Hrvati nijesu jedan narod. Da je bila u Beogradu „Srpska Misao“, kao što je u Šibeniku „Hrvatska Misao“ mogao je sultan od Beograda napraviti svoje ljetovalište. — Treba, da još potrošimo nekoliko milijuna, i možda na

*) Nije bilo baš od potrebe, da se taj Švabo zamuču u Dalmaciju; ima naših koji Švabi prinose sve o Dalmaciju, ima naših, koji Švabi služe, koji idu u Beč da ga informiraju, a kad ne mogu tamo onda imaju bečke filijalke u Dalmaciji, gdje idu „ad referendum“ svaki put, kad je potreba. (Opaska Uredništva).

Rietka prigoda!

Radi ogromne zalihe, uz snižene cijene od 25⁰/₁₀₀, može svaki nabaviti gotovih odijela i kabana najnovijeg kroja

Postola za gospodu; šešira svakovrstnih za gospodu samo kod trgovca

PIO TERZANOVIĆ - ŠIBENIK.

Kupujte

ništa drugo proti

Kašalj

nahladu, hunjavicu, katar i grčevitom kašlju do li

Kaiserove prsne karamele sa znakom „Tri jele“

koji su ugodna teka.

6100 vjerodostojno popraćene svjedočbe liječnika i privatnika jamčaju siguran uspjeh.

Jedan paket 20 i 40 filira.

Jedna kutija 60 filira.

Naručuje se kod:

CARLO RUGGERI, cent. drogerija i **VINKO VUČIĆ**, drogerija u Šibeniku kao i u svim ljekarnama

17-90

„HERCEG-BOSNA“

ZEMALJSKI OSJEGURAVAJUĆI ZAVOD ZA BOSNU I HERCEGOVINU, Ravnateljstvo za Dalmaciju i Istru **SPLIT**, Marmontov trg. Telefon br. 149

Središnjica
SARAJEVO

Dion. glavnica
K 4,000.000

Podružnice:
Osijek, Zagreb,
Rieka, Beograd.

Zavod preuzima osiguranja; a) proti požaru, (makar ga i grom prouzročio na zgrade, tvornice, strojeve, gospodarske i obrtne zalihe, robu, pokretne, stoku itd. b) proti štetama od tuče uz naknadu potpune štete; c) proti nezgodama za pojedinačno, kolektivno (skupno), odgovorno osiguranje itd., kao i proti nezgodama djece; d) protiv provalne krađe; e) proti razbijanju stakala; f) proti štetama od prevoza robe vodom, kopnom i željeznicama; g) na ljudski život i to: osiguranja za slučaj smrti, mješovita odnosno osiguranja za slučaj doživljaja i smrti, osiguranja miraza, životnih renta, udovnina i uzgojnina.

Premije osiguranja računaju se posve niško, štete se isplaćuju brzo i kulantno! Zastupstva u svim gradovima i većim mjestima primaju ponude za sve vrste osiguranja.

Jedino jugoslavensko dioničko poduzeće za osiguranje.

Ravnateljstvo u Splitu daje na zahtjev rado sve upute.

„CROATIA“

osiguravajuća zadruga u Zagrebu.

Jedini je domaći osiguravajući zavod. Utemeljena g. 1884.

CENTRALA: Zagreb, u vlastitoj palači, ugao Maravske i Preradovićeve ulice.

PODRUŽNICE i GLAVNA ZASTUPSTVA: Osijek, Rieka, Sarajevo, Ljubljana i Novisad.

Podružnica u Trstu, Via del Lavatoio br. I., II. kat

Telefon 25-94

Ova zadruga prima uz povoljne uvjete sljedeće vrste osiguranja:

I. Na ljudski život:

1. Osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti
2. Osiguranja miraza.
3. Osiguranja životnih renta

II. Protiv šteta od požara:

1. OSIGURANJA ZGRADA (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica, industrijskih poduzeća).
2. OSIGURANJA POKRETNINA (pokuštva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga itd.).
3. OSIGURANJA POLJSKIH PLODINA (žita, sijena itd.).

III. Staklenih ploča protiv razlupanja.

Zamodska imovina u svim poslovnim granama iznosi K 3,013.332.66
Prihod premija s pristojbama K 1,486.297.56
Isplaćene odštete od postanka zavoda K 5,624.162.96

Sposobni posrednici i akvizitори primaju se uz povoljne uvjete.

Zastupstvo za Šibenik i okolice

VLADIMIR KULIĆ - ŠIBENIK

DUŽNICI, ŠALJITE PREDPLATU

Naslov za brzoplate: „JADRANSKA“.

CENTRALA U TRSTU

Via della Cassa di Risparmio 5

(Vlastita kuća)

PODRUŽNICE: Dubrovnik - Kotor - Ljubljana - Metković - Opatija - Šibenik - Spljet - Zadar.

Kuponi založnica Zemljišno veregorskog zavoda Kraljevine Dalmacije plativi i.ii. kao i uvučene založnice u-novčuju se kod

JADRANSKE BANKE u Trstu i svih njezinih podružnica.

JADRANSKA BANKA
PODRUŽNICA ŠIBENIK

Pričuva K 700.000.

Dionička glavnica K 8.000.000.

Uložne knjžice - Pohrana i administracija vrijednosnih papira. - Kupoprodaja tuzemnih i inozemnih vrijednosnih papira, te devisa i valuta. - Osiguranje efekata proti gubitku na tečaju pri vučenju. - Žiro računi i tekući računi. - Unovčivanje mjenica, dokumenata, odrezaka i izvučenih vrijednosnih papira. - Kreditna pisma čekovi, vagla, naputnice. - Predjmovi i zajmovi na vrijednosne papire, dionice srećke, robu (Warrants), brodove i t. d. Gradjevne vjeresije.

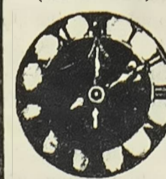
Pretinci (Safes) za čuvanje vrednota u čelinoj sobi (Tresor) sa posebnim ključevima za klijente, u kojim se pretincima može držati svakovrsne vrijednosti.

Austrijsko parobrodarsko društvo na dionice „DALMATIA“

uzdržava od 1. listopada 1913. sljedeće glavne pruge:

- Trst—Metković A (poštanska)
Polazak iz Trsta ponedjeljak u 5 sati poslije podne
povratak svake subote u 6.30 sati prije podne
- Trst—Metković B (poštanska)
Polazak iz Trsta u četvrtak u 5 sati poslije podne
povratak svakog utorka u 6.30 sati prije podne
- Trst—Metković C (poštanska)
Polazak iz Trsta u subotu u 5 sati poslije podne
povratak u četvrtak u 6.30 sati prije podne
- Trst—Korčula (poštanska)
Polazak iz Trsta u srijedu u 5 sati poslije podne
povratak u ponedjeljak u 6.30 sati prije podne
- Trst—Šibenik (poštanska)
Polazak iz Trsta u petak u 5 sati poslije podne
povratak u četvrtak u 6 sati prije podne
- Trst—Makarska (trgovačka)
Polazak iz Trsta u orak u 6 sati poslije podne
povratak u nedjelju u 1.15 poslije podne
- Trst—Vis (trgovačka)
Polazak iz Trsta u subotu u 7 sati poslije podne
povratak svaki četvrtak u 7.15 poslije podne

Prva slavenska tvornica ura za tornjeve
FRANJO MORAVUS, Brno
(Moravska) Nova ulica br. 25.

tvori i razrašlje
Ure za crkvene zvonike, dvorce, škole, tvornice i viećnice, samo u izvrsnoj izradbi vrlo jeftino.

ČUVENE NADZORNE URE.

Cienici šalju se na zahtjev badava.
Najviše odlikovanje za izvrstne proizvode.

IZVOZ.

ANT. RADIĆ
SPLJET

NAJVEĆA DALMAT. ZLATARIJA

Ilustrovane cijene

Izveščujte „Hrvatsku Rieč“.

HRVATSKA TISKARA (D.R KRSTELJ I DRUG ŠIBENIK - DALMACIJA

Veliko skladište svih vrsti tiskanica za župske i obćinske urede.

Izradjuje sve vrsti posjetnica, poziva za zabave i koncerte, jestvenike, diplome, cienike, protokole, brošure, itd. itd.

Svi poslovi izvršuju se najvećom preciznošću i vrlo brzo.

Vlastita knjigovežnica obskrbljena svim potrebnim i najmodernijim strojevima kao i onim za rezanje, perforiranje, pozlaćivanje itd. Uvezuje sve crkvene knjige, Missale, protokole, brošure, te sve radnje u knjigovežku struku zasjecajuće.